

УДК 339.9:330.341

JEL Classification: O31, O47

Ігор Стойко, Лілія Мельник

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ІННОВАЦІЙ ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ У СТРАТЕГІЇ «ЄВРОПА 2020»

***Анотація.** У статті досліджено перспективи України в розвитку національного ринку інноваційних продуктів у контексті реалізації стратегії соціально-економічного розвитку Євросоюзу «Європа 2020», наведено особливості та проблеми формування ринку інновацій України, висвітлено стан державної підтримки науки а також широкі можливості для впровадження технічних інновацій. Окреслено, чому ж Україна, дійсно випереджаючи Європу у розробленні та прийнятті стратегічних концепцій, так і не зробила інноваційний прорив відповідно до європейського прикладу. Запропоновано напрямки досягнення інноваційної конкурентоспроможності України й обґрунтовано необхідність раціонального використання науково-технічного та освітнього потенціалу з метою інтегрування до європейського співробітництва. Вирішення цих завдань одночасно призведе до того, що в Україні буде сформована повноцінна індустріально-інноваційна (постіндустріальна) економіка, яка буде відігравати важливу економічну роль на євразійському просторі.*

***Ключові слова:** ринок, інновації, розвиток, стратегія, дослідження, співробітництво, перспективи.*

Ігорь Стойко, Лилия Мельник

УКРАИНСКИЙ РЫНОК ИННОВАЦИЙ И ЕГО ПЕРСПЕКТИВЫ В СТРАТЕГИИ «ЕВРОПА 2020»

***Аннотация.** В статье исследованы перспективы Украины в развитии национального рынка инновационных продуктов в контексте реализации стратегии социально-экономического развития Евросоюза «Европа 2020», приведены особенности и проблемы формирования рынка инноваций Украины, отражено состояние государственной поддержки науки а также широкие возможности для внедрения технических инноваций. Определено, почему Украина, действительно опережая Европу в разработке и принятии стратегических концепций, так и не сделала инновационный прорыв согласно европейскому примеру. Предложены направления достижения инновационной конкурентоспособности Украины и обоснована необходимость рационального использования научно-технического и образовательного потенциала с целью интеграции в европейского сотрудничества. Решение этих задач одновременно приведет к тому, что в Украине будет сформирована полноценная индустриально-инновационная (постиндустриальная) экономика, которая будет играть важную экономическую роль на евразийском пространстве.*

Ключевые слова: рынок, инновации, развитие, стратегия, исследование, сотрудничество, перспективы.

Ihor Stoyko, Liliya Melnyk

UKRAINIAN MARKET INNOVATION AND ITS FUTURE IN THE STRATEGY «EUROPE 2020»

Abstract. The article explores the prospects of Ukraine in the development of the national market innovative products in the context of socio-economic development of the European Union «Europe 2020», see the features and problems of formation of market innovation Ukraine, devoted to the state support of science and opportunities for the introduction of technical innovations. Outlined, why Ukraine is indeed ahead of Europe in the development and adoption of strategic concepts and has made breakthrough according to the European example. An innovative competitiveness towards Ukraine and the necessity of rational use of scientific and educational potential to integrate into European cooperation. Solving these problems simultaneously would mean that Ukraine will form a complete industrial-innovative (post-industrial) economy, which will play an important economic role in Eurasia.

Keywords: market, innovation, development, strategy, research, cooperation prospects.

Постановка проблеми. Сучасна динамічно мінлива світова економіка потерпає від негативних наслідків глобальної фінансово-економічної кризи. Відтак першочерговим завданням для її стабілізації є адаптація до нових реалій сьогодення. Власне така ситуація забезпечує формування передумов для інтелектуального та інноваційного оновлення економіки й суспільства [6]. Очевидно, що для забезпечення ефективного функціонування у ринковій економіці постає проблема формування механізму управління інноваційним розвитком і підвищення інноваційної активності підприємств. Тут доречним буде вивчення досвіду зарубіжних країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання у сфері інноватики та формування інноваційної політики як на макро-, так мікрорівнях досліджували зарубіжні і вітчизняні науковці, зокрема: А. І. Амоша, Б. М. Андрушків, В. М. Геєць, А. І. Даниленко, М. Г. Жулинський, Н. В. Красноутська, Ю. А. Левенець, Е. М. Лібанова, О. С. Онищенко, Г. Румпф, В. П. Семиноженко, В. І. Тараненко, Л. І. Федулова, Н. І. Чухрай, О. М. Ястремська та ін. Разом із тим, низка питань, пов'язаних із проблемами й особливостями розвитку вітчизняного ринку інновацій не вичерпані, залишаються недостатньо дослідженими питання взаємозв'язку та перспектив України у стратегічному інноваційному розвитку Європейського Союзу.

Метою статті є дослідження стану вітчизняного ринку інновацій та виявлення перспектив підвищення конкурентоспроможності України у контексті реалізації стратегії «Європа 2020».

Виклад основного матеріалу. Останнім часом все більш актуальним є розподіл країн відповідно до технологічної ознаки. Згідно з цим, Дж. Сакс виділив три групи країн: технологічні новатори, технологічні послідовники та технологічні аутсайтери. На жаль, у світі Україна сприймається лише як представник останньої групи. Хоча ще у

1990-х рр. минулого століття було достатньо можливостей стати рівноправним учасником світового товариства постіндустріальних країн. Втім, незважаючи на прийняту Верховною Радою в 1999 р. стратегію інноваційного розвитку України (мала виступати як концепція науково-технологічного і інноваційного розвитку країни), цього не відбулось. Цікаво, що дуже схожі ідеї через рік були покладені в основу Лісабонської угоди, яку прийняли країни ЄС і яку вважають сьогодні «інноваційної конституцією» європейського простору. Чому ж Україна, дійсно випереджуючи Європу у розробці та прийнятті

стратегічних концепцій, так і не зробила інноваційний прорив відповідно до європейського прикладу?

На нашу думку, цього не відбулося з причини невірно обраних орієнтирів економічного розвитку на рівні державної політики, яка була і залишається непродуманою й непослідовною та має лише одну реальну мету – стимулювання використання матеріальних факторів економічного зростання без продуманої стратегії на майбутнє, в якому суспільство та економіка знань будуть визначальними [1].

Поряд з цим, все ж таки відмічається певне зародження ринку інновацій. Так, з кожним роком зростає число підприємств, що пропонують інноваційні послуги у сфері енергозбереження, енергоефективності й екології. З 1998 р. їх кількість збільшилася на порядок – від кількох десятків до кількох сотень. З'являються також підприємства, які націлені на ринок інновацій. Ця група на ринку поки ще не дуже численна. Її представляють в основному технопарки при вищих навчальних закладах [7].

Щоправда рівень державної підтримки науки в Україні є доволі низьким. Упродовж років незалежності України статистичні дані щодо фінансування інноваційної та дослідницької діяльності змінювалися кілька разів, і саме тому найбільш прийнятними для структурних і кількісних порівнянь є показники, що збираються починаючи з 1995 р.

Впродовж 1991-2009 рр. номінальні показники витрат на дослідні роботи (ДР) виросли у 101970 разів у поточних цінах, але після вилучення чинника інфляції витрати на ДР надзвичайно знизилися – у 4,48 рази впродовж 1991-1996 років, а пізніше, з 1997 по 2004 рр. вони збільшилися у 1,51 разів, і впродовж п'яти останніх років знову знизилися у 1,40 разів відносно рівня 2004 р. Історичний максимум витрат на ДР у перерахунку на міжнародний долар у паритеті купівельної спроможності (ПКС) національної валюти був встановлений у 2004 р. (3085,44 млн. доларів), а мінімум (1744,16 млн. доларів) – у 1999 р.

Починаючи з 2005 р. рівень державної підтримки науки в Україні різко знизився (до 0,37 %), що відобразилося у зниженні частки загального фінансування наукової галузі у ВВП, яка у 2008 р. впала до 0,85 %, і це найгірший показник для України впродовж останніх 50 років. Для порівняння зазначимо, що в Радянській Україні цей показник перевищував 3 % у 1990 р. і саме такий результат є програмною метою для країн ЄС, яку необхідно було досягти у 2010 р.

Якщо б гіпотетично наукова інтенсивність ВВП підтримувалася на рівні 2004 р., обсяг витрат на науку у 2007 р. (із запровадженням відповідного рівня контролю за інфляцією) міг досягти рівня 1992 р., а до 2015 р. він міг досягти рівня 1991 р. На жаль, зараз можна зробити висновок, що формально Україна суттєво відхилилася від траєкторії 2003-2007 рр. Таким чином, чіткий зв'язок між рівнями підтримки науково-технічної галузі та особливостями макроекономічних тенденцій спостерігається і його можна сприймати переважно у негативному аспекті [3, с. 314-318].

На даний час на промисловому ринку України вимальовується явна перевага пропозицій від розробників приладів, технологій, установок тощо над можливостями ринку вкласти в їхні нововведення кошти з метою втілення ідей у товар. У зв'язку зі слабкістю економіки кошти на інновації підприємства не є значними і частіше за все нововведення на ринку є продуктом героїчних зусиль групи ентузіастів. Щоправда такий підхід рідко перетворює їхні нововведення у масштабний вихід на товарний ринок, затребуваний попитом.

Ринок енергозберігаючого устаткування і технологій у нашій країні більше схожий на «дикий ринок», де чесна конкуренція замінена явним лобюванням інтересів окремих фірм, навіть при проведенні тендерних торгів [7].

В основному промислові підприємства вкладають свої кошти в ремонт значно зношених основних засобів виробництва. Для прикладу, знос виробничих фондів в електроенергетиці становить більше 42 %, а у паливній промисловості – більше 43 %. Рівень упровадження інновацій та освоєння інноваційних продуктів на промислових підприємствах Україна відображено на рис. 1. Варто підкреслити, що підприємства спрямовують кошти

переважно на освоєння виробництва нових видів продукції, а впровадження нових технологій не характеризується високим попитом, особливо в останні роки.

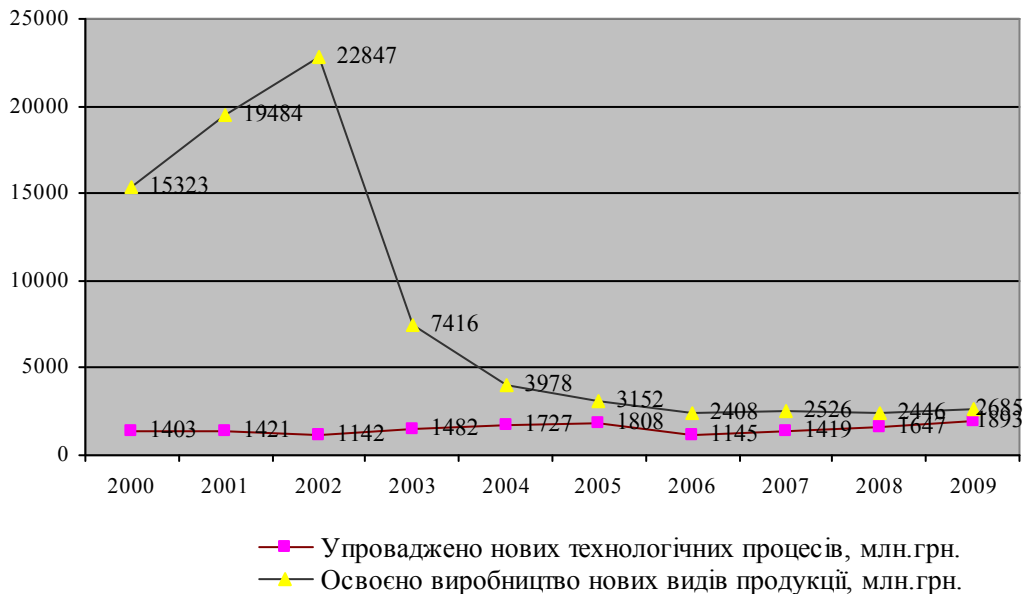

Рис. 1. Упровадження та освоєння інновацій на промислових підприємствах України

Примітка: узагальнено на основі статистичних даних

Отже, протягом 2000-2009 рр. упровадження нових технологічних процесів на промислових підприємствах України є доволі сталим, незважаючи на те, що даний показник у декілька разів є меншим порівняно з аналогічними іноземними підприємствами. Окрім цього, можна відмітити, що стрибкоподібним було освоєння виробництва нових видів продукції. Це пояснюється, перш за все, кризовим середовищем підприємництва.

Зауважимо, що навіть незначні результати здійснення інноваційної діяльності безперечно відображаються у зміцненні ринкових позицій та конкурентоспроможності підприємства. Так, результати експериментальних розрахунків рівня науково-технічного розвитку свідчать про те, що Україна зберігає сильні позиції за рівнем освіченості населення та витратах на інформаційно-комунікаційні технології у ВВП. Дуже слабкими залишаються позиції країни щодо патентування за процедурами, що встановлено у ЄС, у використанні венчурного капіталу, та інноваційній активності у підприємницькому секторі (рис. 2).

Незважаючи на значне відставання України у багатьох сферах від провідних країн Європи, слабку підтримку науки й освіти з боку держави в останні 10 років і значний відтік перспективних фахівців за кордон, Україна ще матиме досить потужний інтелектуальний потенціал приблизно до 2015 року [7]. Саме це і є, чи не єдиною, надією для будівництва нової економіки – економіки, заснованій на знаннях. Усвідомлення цієї істини відкриє для України можливості й перспективи, зокрема участь у новій програмі соціально-економічного розвитку Європи.

У березні 2010 року Європейською Радою було затверджено стратегію соціально-економічного розвитку Євросоюзу на період до 2020 року «Європа 2020: Стратегія інтелектуального, стійкого і всеосяжного зростання» («Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth»), у якій викладено уявлення про соціальну ринкову економіку Європи в XXI столітті, скориговану з урахуванням уроків кризи. «Лісабонську стратегію» 2000-го року має замінити нова програма розвитку «Європа 2020», що забезпечить високий рівень зростання та зайнятості в ЄС.

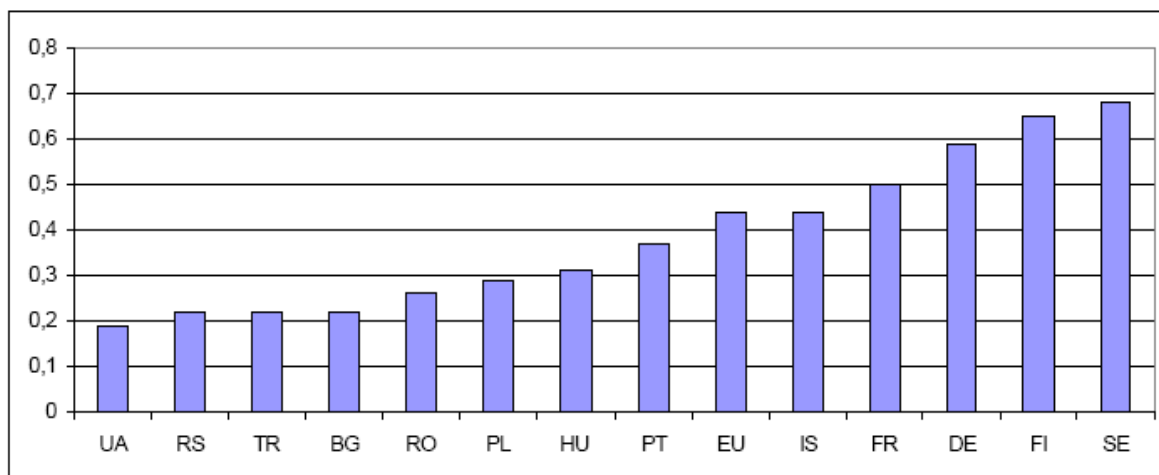

Рис. 2. Європейська система оцінки інновацій (European innovation scoreboard), дані для України за 2009 рік (у % до середніх даних по ЄС)

Примітка: UA – Україна, RS – Росія, TR – Туреччина, BG – Болгарія, RO – Румунія, PL – Польща, HU – Угорщина, PT – Португалія, EU – середні значення для ЄС-27, IS – Іспанія, FR – Франція, DE – Німеччина, FI – Фінляндія, SE – Швеція; джерело: [1, с. 198-200]

У стратегії «Європа 2020» на перший план висуваються три взаємодоповнюючих пріоритети:

- інтелектуальне зростання: розвиток економіки, що спирається на знання та інновації;
- стабільне зростання: сприяння ефективнішому використанню ресурсів, створенню більш екологічної, і, найважливіше, більш конкурентоспроможної економіки;
- загальне зростання: створення економіки з високим рівнем зайнятості працездатного населення, що забезпечує згладжування соціальних і територіальних відмінностей.

Для реалізації Стратегії передбачається інвестування 3 % ВВП ЄС у дослідження та розроблення.

Європейська Комісія запропонувала «сім флагманських ініціатив» для стимулювання прогресу по кожному з пріоритетних напрямів:

1. «Інноваційний Союз» (Innovation Union), із завданням покращити загальні умови для досліджень та інновацій і полегшити їм доступ до фінансування, з тим, щоб новаторські ідеї перетворювалися на товари та послуги, що забезпечують економічне зростання і створюють робочі місця.
2. «Молодіжний рух» (Youth on the move). Мета цієї ініціативи – підвищення ефективності освітніх систем і допомога молодим людям вийти на ринок праці.
3. «Європейська програма дій в галузі цифрових технологій» (A digital agenda for Europe) із завданням прискорення упровадження високошвидкісного Інтернету і використання переваг єдиного ринку електронних послуг для населення та комерційних компаній.
4. «Ресурсно-ефективна Європа» (Resource-efficient Europe). Мета – впровадження нових ресурсно-ефективних та екологічно чистих технологій.
5. «Промислова політика, адаптована до умов глобалізації» (An industrial policy for the globalization era) повинна поліпшити умови ведення ділової діяльності, особливо для малих і середніх підприємств, а також сприяти створенню сильної і стійкої промислової бази, конкурентоспроможної у глобальному масштабі.
6. «План з розвитку нових професійних здібностей і робочих місць» (An agenda for new skills and jobs) ставить за мету модернізувати ринки праці і відкрити для людей нові можливості за рахунок розвитку їх навичок протягом усього їхнього

життя, з тим, щоб підвищити рівень зайнятості працездатного населення і забезпечити кращий баланс попиту і пропозиції на ринку праці, в тому числі за рахунок мобільності робочої сили.

7. «Європейська програма по боротьбі з бідністю» (European platform against poverty) повинна забезпечити згладжування соціальних і територіальних відмінностей, з тим, щоб плоди, отримані від економічного зростання, і робочі місця ділилися широко, і щоб люди, що живуть в умовах убогості і соціальної ізоляції, отримали можливість жити в гідних умовах і приймати активну участь в житті суспільства.

Стратегічні завдання на період до 2020 року, визначені у Стратегії такі [6]:

- зайнятість осіб у віці 20-64 роки на рівні 75 %;
- обсяг інвестицій у дослідження і розроблення 3 % ВВП ЄС;
- скорочення викидів парникових газів на 20 % порівняно з 1990 року, збільшення частки поновлюваних джерел енергії до 20 %, енергоефективності на 20 %;
- скорочення частки достроково відрахованих учнів середніх шкіл – до нижче 10% та підвищення частки осіб з вищою освітою у віці 30-34 роки до 40 %;
- скорочення чисельності осіб, що знаходяться під загрозою опинитися за межею бідності – до 20 млн.

Стратегічними інструментами 7 Флагманських ініціатив є такі [6]:

1. Європейський дослідницький простір: Бачення – 2020.

2. Європейське Інноваційне партнерство між ЄС та національними державами.

Пілотне Європейське Інноваційне партнерство з забезпечення активного та здорового життя для людей похилого віку.

3. Єдиний цифровий ринок, заснований на надшвидкісному Інтернеті.

4. Табло Інноваційного Союзу.

5. Молодіжна рамкова програма працевлаштування.

Реалізація запропонованих ініціатив дасть можливість досягнення інноваційної конкурентоспроможності України на основі:

- вибору стратегічних пріоритетів з урахуванням інтересів зацікавлених сторін;
- транскордонного поєднання зусиль науковців для здійснення досліджень та розроблень;
- сприяння регіоналізації інноваційної політики, що в свою чергу, сприятиме трансферу технологій та інноваційних продуктів, формуванню регіональних інноваційних стратегій, створенню технопарків, бізнес-інкубаторів, а також інноваційних структур іншого типу;
- створення умов для формування науково-промислових кластерів;
- подолання фрагментації і дублювання досліджень та розроблень;
- ефективної взаємодії науки та бізнесових структур у рамках програм державно-приватного партнерства в науково-дослідній та інноваційній сферах;
- сприяння поетапному створенню національної мережі комерціалізації інноваційних продуктів та трансферу технологій. Мережа має охоплювати спочатку 2-3, а пізніше 5-7 регіональних Центрів комерціалізації та трансферу технологій та інноваційних продуктів у Києві, Донецьку, Харкові, Дніпропетровську, Львові, Одесі, Сімферополі. Створюючи українську мережу, необхідно як найширше використовувати закордонний досвід;
- організація виявлення і добору найактуальніших винаходів українських авторів для їхньої подальшої комерціалізації і введення у господарський обіг. Створення з цією метою постійно поновлюваної бази даних;
- сприяння розвитку інституту посередництва та підготовці технологічних менеджерів для наукомісткого сектора економіки. Фірми-посередники, технологічні брокери повинні надавати консалтингові послуги, в т. ч. патентно-ліцензійні й відповідати за кінцевий результат комерціалізації технологій та інноваційних продуктів;

- моніторинг результатів інноваційного розвитку з можливістю подальшого корегування стратегічних напрямів розвитку залежно змін внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Служба дослідження громадської думки Європейської комісії «Євробарометр» опублікувала результати проведеного в 27 країнах – членах Європейського Союзу, опитування, спрямованого на з'ясування ставлення громадян до науки і технологій. Ці дані становлять особливий інтерес у зв'язку з підтримуваною Європейським Союзом інтеграцією України в європейський дослідницький простір. Результати дослідження громадської думки свідчать про те, що 79 % європейців цікавляться науковими відкриттями і новими технологічними розробками. Таких європейців більше, ніж громадян, які слідкують за новинами спорту (65 %), культури і мистецтва (69 %), а також політики (68 %). Показово, що проблемами навколишнього середовища та медичних відкриттів, які напряму пов'язані з наукою і технологіями, цікавляться відповідно 88 і 82 % європейців.

Тільки 11 % жителів країн Європи вважають себе дуже добре поінформованими щодо наукових відкриттів і нових технологічних досягнень, а 50 % мають достатню інформацію у цих галузях. Одночасно кількість європейців, які дуже добре поінформовані про спортивні події, досягає 30 %.

Звертає на себе увагу також думка європейців про роль самих учених в інформуванні широкої громадськості про наукові відкриття та нові технологічні розробки. Більшість із них (57 %) вважають, що вчені докладають замало зусиль для популяризації серед громадян результатів своєї наукової роботи. Абсолютна більшість європейців (75 %) вважають: завдяки розвитку науки і технологій майбутні покоління отримають більше можливостей. Понад те, 61 % європейських громадян вважають, що результати наукових досліджень і нові технології зроблять роботу набагато цікавішою.

Ставлення європейців до рівня фінансування наукових досліджень у Європейському Союзі розподілилося таким чином: 31 % вважають його недостатнім, 32 % – адекватним і лише 7 % – надто високим. Примітно, що 17 червня 2010 року Європейська рада затвердила нову європейську стратегію розвитку «Європа 2020», що включає п'ять пріоритетів, з яких другим є поліпшення умов для наукового і технологічного розвитку, зокрема збільшення до 3 % ВВП сукупного рівня державного та приватного інвестування в ці галузі.

Аналізуючи аналогічні опитування в масштабах України, можна стверджувати, що для українців ці відсотки будуть на половину меншими, що вказує як на набагато нижчий рівень життя українців і у зв'язку з цим зміною життєвих пріоритетів.

Більшість європейців (64 %) вважають, що Європейський Союз має розвивати співробітництво з ученими третіх країн. На цей час програма наукових досліджень і технологічного розвитку Європейського Союзу повністю відкрита для участі українських учених у спільних проектах та одержання фінансової підтримки. Українські наукові організації навіть можуть виступати координаторами таких проектів. В Україні працює Офіс спільної підтримки інтеграції України в європейський дослідницький простір, який фінансується Європейським Союзом згідно з політикою європейського сусідства і партнерства. Тому лише вміле господарське використання науково-технічного та освітнього потенціалу є безальтернативним реальним шляхом інтегрування до європейського співтовариства, забезпечення суспільного добробуту європейського рівня. З цією метою держава повинна використати такий дієвий механізм впливу на забезпечення інноваційної перебудови структури економіки, як законодавче стимулювання інноваційної діяльності на всіх її етапах та створення такого нормативно-правового середовища, яке б найбільш сприяло розвитку високотехнічних галузей виробництва, стабілізації діяльності окремих підприємств [3, с. 21].

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Отож, вивчення та узагальнення досвіду Європейського Союзу щодо запровадження стратегічних ініціатив, заснованих на широкій взаємодії науково-дослідницьких установ та бізнесових структур, повинен створити ґрунтовний фундамент системних інноваційних перетворень на

основі оновленої стратегії інноваційного конкурентоспроможного розвитку України з можливістю у майбутньому стати учасником нової програми «Горизонт 2020», яка поєднує програми 7РП, СІР (Competitiveness and Innovation Framework Programme) та ЕІТ (European Institute of Innovation & Technology). Законодавчий пакет даної нової рамкової програми ЄС прийнятий Колегією Європейської Комісії 30 листопада 2011 року.

Ціль програми – максимальне використання результатів наукових досліджень, що фінансуються Євросоюзом, для стійкого розвитку Європи, вирішення проблем, що постали перед нею – зміна клімату, енергетична і продовольча безпека, здоров'я і старіння населення.

Пріоритетами даної програми є:

- підвищення якості науково-дослідної бази;
- лідерство в промислових та високоефективних технологіях;
- розв'язання важливих соціальних питань.

Горизонт 2020 – наступна Рамкова програма, направлена на дослідження та інновації (2014-2020), нова інтеграційна система фінансування з попереднім бюджетом 80 мільярдів євро, яка включає фінансування досліджень та інновацій. Цілком очевидно, що для України на даний момент реалізація останніх етапів 7РП – це міст до проекту «Horizon 2020».

Підсумовуючи варто зауважити, що наша держава має дуже широкі можливості для впровадження технічних інновацій. Саме можливості, оскільки фактично цей процес дуже загальмовано. Однак при створенні необхідних умов Україна – власниця величезного наукового та людського потенціалу – може впроваджувати новітні технології набагато швидше і якісніше, ніж на Заході [1].

Використана література:

1. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України: монографія / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
2. Інноваційна політика: Європейський досвід та рекомендації для України. – Том 1. – Ключові особливості інноваційної політики в якості основи для розробки заходів сприяння інноваціям, що спрямовують Україну до заснованої на знаннях конкурентоспроможної економіки – порівняння ситуації в ЄС і Україні – Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». – К. : Фенікс, 2011. – 214 с. – С. 190-199.
3. Інноваційна політика: навчальний посібник / За заг. ред. Б. М. Андрушківа. – Тернопіль : ТЗОВ «Терно-Граф», 2012. – 484 с.
4. Рижкова Ю. О Відповідність пріоритетних напрямів інноваційної політики в окремих країнах ЄС новій інноваційній стратегії / Ю. О. Рижкова // Матеріали Міжнародного симпозиуму «Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення». – м. Київ, Україна, 2-3 червня 2011 р. – С. 81-83.
5. Стойко І. Аналіз досвіду здійснення інноваційної політики зарубіжними країнами [Електронний ресурс] / І. Стойко, Ю. Вовк, О. Юрчак // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 2 (5). – Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11siipzk.pdf>.
6. Тараненко І. В. Стратегічні ініціативи ЄС [Електронний ресурс] / В. І. Тараненко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Траєв/2011_1/13.pdf.
7. Томашевський Д. М. Український ринок інновацій вже існує [Електронний ресурс] / Д. М. Томашевський. – Режим доступу: <http://tndi.kiev.ua/st3-ua.htm>.
8. Цихан Т. В. О концепции технологических укладов и приоритетах инновационного развития Украины / Т. В. Цихан // Теория и практика управления. – 2005. – №1.

REFERENCES:

1. Heyets V. M., Semynozhenko V. P. Innovation prospects in Ukraine: monograph [*Innovatsiyni perspektyvy Ukrainy: monohrafiya*]. Kharkiv, Konstanta, 2006. 272 p.
2. Innovation policy: European experience and recommendations for Ukraine. Key features of innovation policy as a basis for developing measures to promote innovation, pointing to Ukraine knowledge based competitive economy - comparing the situation in the EU and Ukraine - EU funded project "Improvement strategies, policies and regulatory innovation in Ukraine." [*Innovatsiyna polityka: Yevropeys'ky dosvid ta rekomendatsiyi dlya Ukrainy. – Tom 1. – Klyuchovi osoblyvosti innovatsiynoyi polityky v yakosti osnovy dlya rozrobky zakhodiv spryannya innovatsiyam, shcho spryamovuyut' Ukrainu do zasnovanoyi na znanniyakh konkurentospromozhnoyi ekonomiky – porivnyannya sytuatsiyi v YeS i Ukraini – Proekt YeS «Vdoskonalennya stratehiy, polityky ta rehulyuvannya innovatsiy v Ukraini»*]. Kyiv, Feniks, 2011, Vol. 1, pp. 190-199.

3. Andrushkiv B. M. Innovation policy [*Innovatsiyna polityka: navchal'nyy posibnyk*]. Ternopil, Terno-Graf, 2012. 484 p.
4. Ryzhkova Yu. O. Relevance priority directions of innovation policy in selected new EU innovation strategy [Vidpovidnist' priorytetnykh napryamiv innovatsiyanoi polityky v okremykh krayinakh YeS noviy innovatsiynyy stratehiyi]. *Materialy Mizhnarodnoho sympoziumu «Innovatsiyna polityka ta zakonodavstvo v Yevropeys'komu Soyuzi ta Ukrayini: formuvannya, dosvid, napryamky nablyzhennya»*, Kyiv, Ukraine, 2-3.06.2011, pp. 81-83.
5. Stoyko I., Vovk Yu., Yurchak O. Analysis of the implementation of innovation policy foreign countries [Analiz dosvidu zdiysnennya innovatsiyanoi polityky zarubizhnymy krayinamy]. *Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava - Socio-economic problems and the state*, 2011, Vol. 2, No. 5, available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11siipzk.pdf>.
6. Taranenko I. V. Strategic EU initiative [*Stratehichni initsiatyvy YeS*], available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tpaeiv/2011_1/13.pdf.
7. Tomashevskyy D. M. Ukrainian market innovations exists [*Ukrayins'kyy rynek innovatsiy vzhe isnuye*], available at: <http://tndi.kiev.ua/st3-ua.htm>.
8. Tsikhan T. V. On the concept of technological structures and priorities of innovation development of Ukraine [O kontseptsii tekhnologicheskikh ukладov i prioritetakh innovatsionnogo razvitiya Ukrainy]. *Teoriya i praktika upravleniya - Theory and practice of management*, 2005, No. 1.

Рецензія: д.е.н., проф. Андрушків Б. М.

Received: March, 2012

1st Revision: April, 2012

Accepted: May, 2012